

Стационарлық байқау пункттері және мемлекеттік байқау желісі атмосферасының ластану жай-күйін байқау пункттері туралы ережені бекіту туралы

Қазақстан Республикасы Экология, геология және табиғи ресурстар министрінің м.а. 2021 жылғы 2 тамыздағы № 284 бұйрығы. Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2021 жылғы 3 тамызда № 23836 болып тіркелді.

Қазақстан Республикасының 2021 жылғы 2 қаңтардағы Экология кодексінің 167-бабының 1-тармағына сәйкес БҰЙЫРАМЫН:

1. Қоса беріліп отырған Стационарлық байқау пункттері және мемлекеттік байқау желісі атмосферасының ластану жай-күйін байқау пункттері туралы ереже бекітілсін.

2. Қазақстан Республикасы Экология, геология және табиғи ресурстар министрлігінің Экологиялық саясат және тұрақты даму департаменті Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен:

1) осы бұйрықтың Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінде мемлекеттік тіркелуін;

2) осы бұйрықтың ресми жарияланғаннан кейін Қазақстан Республикасы Экология, геология және табиғи ресурстар министрлігінің интернет-ресурсында орналастырылуын;

3) осы бұйрықты Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінде мемлекеттік тіркелгеннен кейін он жұмыс күні ішінде Қазақстан Республикасы Экология, геология және табиғи ресурстар министрлігінің Заң қызметі департаментіне осы тармақтың 1) және 2) тармақшаларында көзделген іс-шаралардың орындалуы туралы мәліметтердің ұсынылуын қамтамасыз етсін.

3. Осы бұйрықтың орындалуын бақылау жетекшілік ететін Қазақстан Республикасының Экология, геология және табиғи ресурстар вице-министріне жүктелсін.

4. Осы бұйрық оның алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі.

Қазақстан Республикасы
Экология, геология және
табиғи ресурстар министрінің м.а.

А. Примкулов

"КЕЛІСІЛДІ"

Қазақстан Республикасы

Ауыл шаруашылығы министрлігі

"КЕЛІСІЛДІ"

Қазақстан Республикасы

Білім және ғылым министрлігі

"КЕЛІСІЛДІ"

Қазақстан Республикасы
Денсаулық сақтау министрлігі

"КЕЛІСІЛДІ"

Қазақстан Республикасы
Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрлігі

"КЕЛІСІЛДІ"

Қазақстан Республикасы
Индустрия және инфрақұрылымдық даму министрлігі

"КЕЛІСІЛДІ"

Қазақстан Республикасы
Қаржы министрлігі

"КЕЛІСІЛДІ"

Қазақстан Республикасы
Сауда және интеграция министрлігі

"КЕЛІСІЛДІ"

Қазақстан Республикасы
Төтенше жағдайлар министрлігі

"КЕЛІСІЛДІ"

Қазақстан Республикасы
Ұлттық экономика министрлігі

"КЕЛІСІЛДІ"

Қазақстан Республикасы
Энергетика министрлігі

Қазақстан Республикасы
Экология, геология және
табиғи ресурстар
министрінің м.а.
2021 жылғы 2 тамыздағы
№ 284 Бұйрықпен
бекітілген

Стационарлық байқау пункттері және мемлекеттік байқау желісі атмосферасының ластану жай-күйін байқау пункттері туралы ереже

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Осы Стационарлық байқау пункттері және мемлекеттік байқау желісі атмосферасының ластану жай-күйін байқау пункттері туралы ереже (бұдан әрі – Ереже) Қазақстан Республикасының Экология кодексінің 167-бабы 1-тармағының үшінші бөлігіне сәйкес әзірленген және стационарлық байқау пункттері (бұдан әрі – СБП) және мемлекеттік байқау желісі атмосферасының ластану жай-күйін байқау пункттерінің (

бұдан әрі – ЛБП) мақсаттарын, міндеттерін, түрлерін, негізгі функцияларын және күзету аймақтарының шекараларын белгілеу және орнату тәртібін белгілейді.

2. Осы Ережеде мынадай терминдер мен анықтамалар пайдаланылады:

1) стационарлық байқау пункті (станция, бекет) – тіркелген географиялық координаттарымен қоршаған ортаның метеорологиялық, агрометеорологиялық және гидрологиялық сипаттамаларын байқау пункті;

2) атмосфераның ластану жай-күйін байқау пункті – тіркелген географиялық координаттарымен атмосфералық ауадағы ластаушы заттардың шоғырлануын өлшеуге арналған, онда орнатылған аспаптары мен жабдықтары бар байқау пункті;

3) агрометеорологиялық байқау – метеорологиялық элементтерді (ауа температурасы, жауын-шашын мөлшері және басқалар), ауыл шаруашылығы және жайылым өсімдіктерінің өсуі мен дамуын, топырақтың жай-күйін және өткізілетін агротехникалық және зоометриялық іс-шараларды бір уақытта байқау;

4) актинометриялық байқаулар – тікелей, шашыраңқы және жиынтық күн радиациясының үдемелілігін, сондай-ақ тиімді сәулеленуді, радиациялық теңгерім мен альбедоны (топырақтың шағылыстырғыш қабілеті) байқау;

5) аэрологиялық байқаулар – атмосфералық ауа сипаттамаларын түрлі биіктіктерге радиозондтың көмегімен көтерілетін аэрологиялық аспаптармен өлшеу;

6) гидрологиялық байқаулар – су объектілерінің жай-күйін байқау (судың деңгейі, температурасы және шығыны, мұз құбылысы, қатты ағын, толқын), сондай-ақ олармен байланысты жауын-шашынды, ауа температурасын, қар жамылғысын байқау;

7) атмосфераның ластануын байқау – селителі аумақтардағы елді мекендердің атмосфералық ауасындағы ластаушы заттардың шоғырлануын өлшеу;

8) жерге жақын метеорологиялық байқаулар – атмосфераның жерге жақын қабатындағы метеорологиялық элементтердің сандық мәнін және олардың ауытқуын өлшеу, сондай-ақ атмосфералық құбылыстың сапалық сипаттамасын байқау (мысалы, бұлттың формасы мен жауын-шашынның түрлері);

9) озонметриялық байқаулар – ультрафиолетті спектр маңында күн сәулесін озонмен сіңіруін өлшеу жолымен атмосферадағы озонның құрамын анықтау;

10) радиолокациялық метеорологиялық байқаулар – метеорологиялық радиолокаторды пайдалана отырып, радио толқындар жаңғырығын бағалауға негізделген қатты дауылдарды қоса алғанда, олар ауа райының белгілі бір түрін көрсете алатын атмосфералық құбылыстардың бағдар көрсеткішін, қамтуын, қарқындылығын, қарқынды үрдісін, қозғалу биіктігін өлшеу;

11) теңіз гидрометеорологиялық байқаулар – теңіздердің жағалық және сағалық ауданындағы теңіз ортасы (судың деңгейі және температурасы, толқыны, тұщылығы және басқа) мен атмосфераның (ауа температурасы, желдің жылдамдығы мен бағыты, атмосфералық құбылыстар) жай-күйінің сипаттамаларын байқау;

12) радиометриялық байқаулар – қоршаған ортаның радиациялық фонын байқау;

13) мамандандырылған байқаулар – метеорологиялық және гидрологиялық режимнің жергілікті ерекшеліктерін зерделеуге арналған байқаулар, оның ішінде жекелеген дүлей құбылыстардың қалыптасу, туындау және өту жағдайларын байқауға арналған байқаулар кешені;

14) байқау пунктiнiң көрнекiлiгi – СБП орналасуы, онда оның жұмыс iстеуiне қоршаған жермен салыстырғанда қатты бiлiнетiн және өзiндiк жер бедерi мен жер үстiнiң төсем элементтерi әсер етпейдi, ал СБП байқау осы өңiрдiң жалпы сипаттамасы үшiн көрсетiмдi;

15) қатынасы қиын байқау пункттерi – күрделi географиялық және климаттық жағдайларда, шөл, биiк таулы аймақтарда, немесе iрi елдi мекендерден алыс, тұрақты көлiк байланысы жоқ қоныстанбаған ауданда орналасқан пункт.

16) реперлiк байқау пункттерi – климаттық жағдайлар мен шаруашылық әрекеттердiң өзгеру әсерiнен климат өзгеруiнiң көпжылдық үрдiстерiн, агрометеорологиялық сипаттамаларын құрлық, теңiз су объектiлерiнiң гидрологиялық жай-күйiн, геофизикалық үдерiстерiн зерделеудi жүзеге асыратын байқау пункттерi;

17) теңiз ортасы – судың қабаты мен тереңдiгi шектелген қоршаған ортаның физикалық, геологиялық, химиялық және биологиялық факторларының үйлесуi;

18) күзету аймағы – жүргiзiлетiн гидрометеорологиялық байқаулардың барлық кезеңi iшiнде шаруашылық қызметiне шектеулер белгiленетiн қоршаған жердiң табиғи жағдайына сәйкес келетiн стационарлық байқау пункттерiнiң айналасындағы жер учаскесiнiң аймағы.

2-тарау. Негізгі мақсаттары және мiндеттерi

3. Метеорологиялық, гидрометеорологиялық және атмосфералық ауаның ластануы туралы дәйектi ақпарат алу үшiн тиiмдi байқау желiсiн құру мақсатында СБП және ЛБП ұйымдастырылады.

4. СБП негiзгi мiндеттерi атмосфераның, құрлық пен теңiздегi сулардың, топырақтың, жер үстiнiң, ауыл шаруашылығы дақылдарының жай-күйiне жүйелi байқау жүргiзу болып табылады.

5. ЛБП негiзгi мiндеттерi елдi мекендердiң атмосфералық ауа ластануына жүйелi байқау жүргiзу болып табылады (зертханалық талдау жүргiзу үшiн ластаушы заттардың концентрациясын автоматты өлшеу және (немесе) атмосфералық ауа сынамасын алу).

3-тарау. СБП және ЛБП түрлерi

6. СБП негiзгi (тiрек), синоптикалық және арнайы болып бөлiнедi.

Негiзгi (тiрек) СБП толық, дәл берiлген және уақыт пен кеңiстiкте рұқсат етiлген гидрометеорологиялық ақпаратты жүйелi алу үшiн қызмет етедi. Олардың әрекетiнiң

ұзақтығы жеке аумақтардың су объектілерін, климаттық жағдайларын зерделеу қажеттілігімен, сондай-ақ мемлекеттік органдарға, Ұлттық гидрометеорологиялық қызметтің болжау құрылымдарына ақпарат беру қажеттілігімен анықталады.

Негізгі СБП-дан климаттың өзгеру үрдісін, су объектілерінің гидрологиялық режимін айқындауға арналған реперлік пункттер бөлінеді.

Синоптикалық СБП гидрометеорологиялық жағдайларды болжауға пайдаланылады.

Арнайы СБП су объектілерінің, суару аймақтарының, ірі қалалардың, орман аймақтардың гидрометеорологиялық сипаттамаларының жергілікті ерекшеліктерін, ірі шаруашылық объектілерін (жылу мен атом электр станцияларын, темір жолдарды, тау-кен өндіруші кәсіпорындарын) және басқа ландшафтарды зерделеуге арналған. Арнайы СБП іс-қимылының ұзақтығы қойылған міндеттермен анықталады.

Синоптикалық және арнайы СБП автоматты немесе автоматты емес болып бөлінеді.

7. СБП құрамында қатынасы қиын байқау пункттері ерекшеленеді.

8. Автоматты ЛБП деректерді тіркеудің берілген мерзімділігімен елді мекендердің атмосфералық ауасындағы ластаушы заттардың шоғырлануын автоматты анықтау үшін қызмет етеді.

9. ЛБП сынамаларды қолмен іріктеу тәуліктің белгіленген уақытында атмосфералық ауаның ластануы туралы ақпарат алуға арналған.

Олардың әрекет ету ұзақтығы елді мекендердің атмосфералық ауасының ластануын зерттеу қажеттілігімен анықталады.

4-тарау. СБП және ЛБП негізгі функциялары

11. СБП мынадай функцияларды орындайды:

1) мынадай байқау түрлерін жүргізу:

жерге жақын метеорологиялық;

актинометриялық;

аэрологиялық;

радиолокациялық метеорологиялық;

агрометеорологиялық;

гидрологиялық;

теңіз гидрометеорологиялық;

радиометриялық;

озонометриялық;

мамандандырылған.

2) байқау нәтижелерін жазу және бастапқы өңдеу, қажет болған жағдайда кестелік материалдарды жасау;

3) байланыс арналары арқылы ақпаратты жинау орталығына байқау деректерін жедел беру.

12. ЛБП мынадай функцияларды орындайды:

- 1) атмосфералық ауаның ластануына байқау жүргізу;
- 2) жедел режимде атмосфералық ауаның жоғары және экстремалды жоғары ластану жағдайларын анықтау;
- 3) автоматты станциялардан ақпарат жинау орталықтарына байқау деректерін жедел беру.

5-тарау. СБП күзету аймақтарының шекараларын белгілеу және орнату тәртібі

13. СБП ашылған кезде дұрыс метеорологиялық және гидрологиялық ақпарат алу мақсатында оның айналасында белгілі бір ұзақтығы бар күзету аймақтары орнатылады, оларда экономикалық қызметке шектеулер енгізіледі.

14. Ұлттық гидрометеорологиялық қызмет СБП-ның күзету аймақтарын СБП түріне және шаруашылық қызметтің жүргізілетін байқауларға әсер ету дәрежесіне байланысты белгілейді және осы Ереженің қосымшасына сәйкес белгімен белгіленеді.

15. СБП айналасындағы күзету аймақтарының шекаралары тұйық желілер түрінде елді мекендердің бас жоспарларында бейнеленеді және қала құрылысын және басқа жобаларды әзірлеу кезінде ескеріледі.

16. СБП-ның күзету аймақтарында метеорологиялық және гидрометеорологиялық байқау деректерінің дұрыстығына әсер ететін қоршаған жердің табиғи жай-күйіне СБП айналасындағы күзету аймақтарының сәйкес келуінің бұзылуына әкеп соғуы мүмкін шаруашылық және өзге де қызметтің әсерінен осы аймақтардың сақталуына бағытталған оларды пайдалану жөніндегі талаптар сақталуы тиіс.

Стационарлық байқау
пункттері және мемлекеттік
байқау желісі атмосферасының
ластану жай-күйін байқау
пункттері туралы ережеге
қосымша
Қазақстан Республикасы
Экология, геология және
табиғи ресурстар министрінің
2021 жылғы "___" _____
№___ бұйрығымен
бекітілген
Нысан

СБП күзету аймақтарының шекарасын белгілеуге арналған белгі

НАЗАР АУДАРЫҢЫЗ!
МЕМЛЕКЕТТІК БАЙҚАУ ЖЕЛІСІНІҢ ОБЪЕКТІСІ

КҮЗЕТУ АЙМАҒЫ!

**ШАРУАШЫЛЫҚ ҚЫЗМЕТКЕ ШЕКТЕУ
ҚОЙЫЛҒАН!**

Объект – мемлекет қорғауында

Ескерту:

Белгі СБП шекарасында көрінетін жерге ілінеді.

© 2012. Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің «Қазақстан Республикасының Заңнама және құқықтық ақпарат институты» ШЖҚ РМҚ